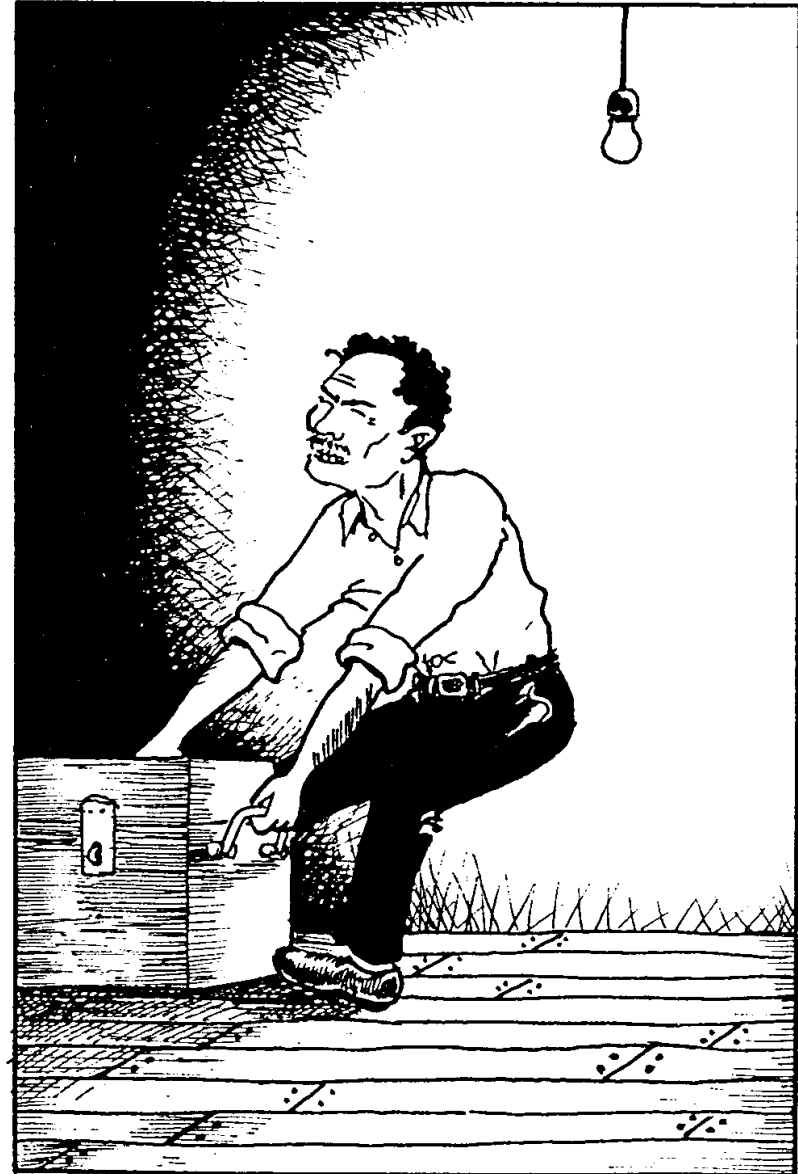

DE PARANG VAN OOM ATING

Op een dag is oom Ating de zolder aan het opruimen. Het staat er vol met spullen die niet meer worden gebruikt. Een oud gasstel dat heel soms toch nog wel eens van pas komt. Een paar versleten, kale stoelen: die komen nog uit de barak waarin oma Ating de eerste jaren in Nederland heeft gewoond. Het wasrek dat vroeger altijd bij de kachel stond. De zitbank die hij heeft gekocht toen hij werk had gekregen op de conservenfabriek. Voor een ander zijn de spullen misschien niet veel waard, maar oom Ating piekert er niet over om ze weg te doen.

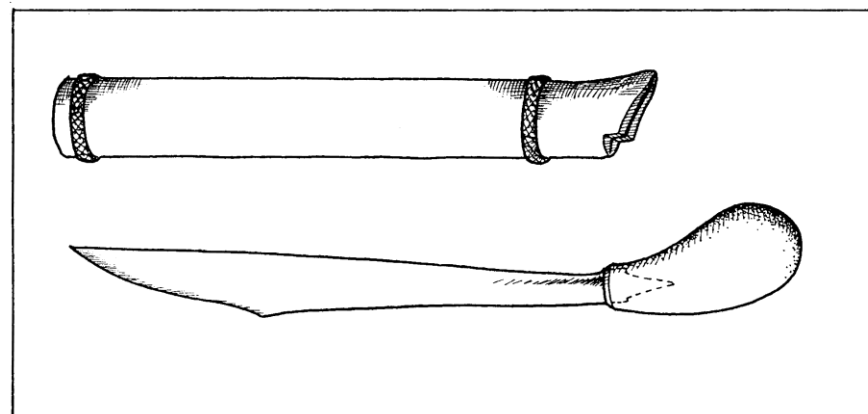
Op een gegeven moment ziet hij in een donkere hoek van de zolder een donkergroen geverfde houten kist staan. Aan de zijkant van de kist staat zijn naam met daaronder een registratienummer. Van alle spullen die op zolder worden bewaard, is deze kist misschien wel het belangrijkste. Het is zijn oude legerkist. Daarin zat alle bagage die oom Ating bij zich had toen hij in 1951 naar Nederland kwam.

Hij tilt de kist bij een handvat aan de zijkant op en sleept hem tot onder de zolderlamp. Dan doet hij het deksel open. Daar ligt zijn legeruniform, keurig opgevouwen.

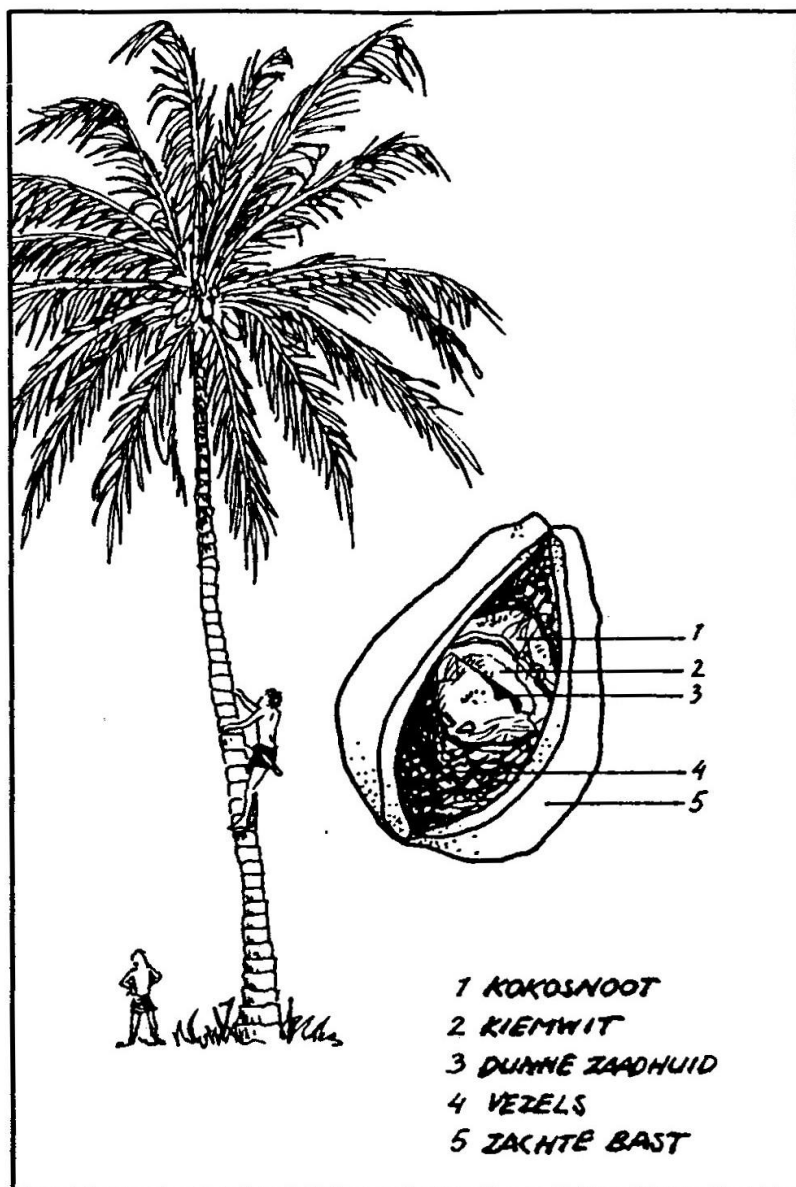
Zijn koppelriem en een paar legerschoenen waarvan het leer helemaal verdroogd is. De veldfles en de ransel die hij meedroeg bij zijn patrouilletochten. Oom Ating bekijkt ze rustig. Wat is het alweer lang geleden dat hij ze gebruikte. Laatst heeft hij herinneringen opgehaald met oom Minggus, met wie hij samen had gevochten in Atjeh en in het toenmalige Makassar. Hij praat er niet graag over met mensen die het soldatenleven niet hebben meegemaakt: het zijn niet zulke mooie herinneringen.

Onder de ransel ziet oom Ating het uiteinde van een langwerpige pakket uitsteken, dat in een rode doek is gewikkeld. Wat is dat ook alweer? Als hij de ransel optilt en het zware pak eronderuit sjort, herinnert hij zich plotseling wat erin zit. Het is de parang (kapmes) die hij als dertienjarige jongen van zijn ouders heeft gekregen. Hij tilt het pakket uit de kist en wikkelt de rode doek langzaam los. Daar ligt de parang op zijn schoot, veilig opgeborgen in zijn sarung, een stevige houten schede. De houten greep is nog helemaal gaaf en heeft een donkere glans. Oom Ating voelt of het handvat nog steeds goed in de hand ligt. Hij knikt tevreden. Als hij de parang uit de sarung haalt, ziet hij dat het ijzeren lemme hier en daar door roestplekjes is aangevreten en verkleurd.

Zijn eigen parang. Hij weet nog goed hoe trots hij was om een parang te krijgen. Zijn vader was naar de stad geweest om het lemme te kopen. Thuis had hij voor Ating een handvat gesneden en aan het lemme vastgezet. Daarna hadden ze samen de parang geslepen op de slijpsteen achter het huis. Zijn moeder had niet veel gezegd, maar Ating had wel gemerkt dat ze bezorgd was. Ating was verontwaardigd: “De andere jongens krijgen toch ook een parang? Ik ben heus wel voorzichtig!” “Dat weet ik wel”, knikte zijn moeder. Maar ze had toch zijn vader gewaarschuwd om hem goed in de gaten te houden.

Voortaan nam Ating steeds zijn parang mee als hij zijn vader ging helpen bij het werk. Ze gingen bijvoorbeeld naar hun dusun, een stuk land vlak aan de kust, waar wel zo’n twee-

honderd pohon kelapa (kokospalmen) stonden. Zijn vader klom in een palm naar boven en kapte bovenin de kruin de rijpe kelapa los. Als ze met een doffe klap op de grond waren gevallen, raapte Ating ze bij elkaar en bond te stelen in een knoop; dan waren ze gemakkelijker te dragen. Hij mocht ook de dikke vezelige bast klieven, die om de kokosnoten heen zat. Ating vond het gemakkelijk om de zachte bast met een harde slag te splijten, maar hij kreeg al gauw spierpijn in zijn onderarm. "Je doet het verkeerd", zei zijn vader. "Je moet je hele arm gebruiken. Dan heb je niet zoveel spierkracht nodig. Kijk maar." Met een rustige lange zwaai kliefde zijn vader de klapperbast. Het leek wel of het hem helemaal geen moeite kostte.

Vaak gingen ze ook het binnenland in. Daar, op een berghelling, bezat hun familie nog een stuk bos, waar tussen de begroeiing enkele tientallen pohon tjengkeh (kruidnagelbomen) stonden. Zijn vader wilde er nog meer planten, want de tjengkeh bracht meer geld op dan de kokosnoten. En dat geld hadden ze nodig. Atings oudste broer Tjak was al in het legen gegaan om extra geld te verdienen. "Het is maar voor een paar jaar", had hij gezegd "dan kom ik weer terug om het werk van vader over te nemen." Ating was wel eens jaloers op het soldatenleven

van zijn broer: dat was nog eens iets anders dan alsmaar in een dorp te blijven hangen, waar nooit iets gebeurde. Maar voorlopig was hij degene die zijn vader hielp om pohon tjengkeh te planten. Ze maakten de grond vrij voor de nieuwe aanplant en kapten de begroeiing weg, waar die de jonge bomen dreigde te verstikken. De basten van de kokosnoten kwamen goed van pas als bemesting voor de nieuwe aanplant. “Neem het dode hout maar mee”, zei zijn vader. “Dan heeft je moeder tenminste weer wat brandhout.” Dan liepen ze terug naar huis, waar Ating zijn parang alvorens hem op te bergen, zorgvuldig inwreef met kokosolie.

Op een dag kregen ze bericht dat Atings oudste broer een tijdje verlof uit het leger had gekregen om zijn familie te bezoeken. Dat was natuurlijk groot nieuws. Ating had het gevoel, dat zijn broer jaren weg was geweest. Voor zijn vertrek had Tjak hem altijd als een klein kind behandeld. “Ade”, broertje, noemde hij hem plagerig, en dan was Ating woedend. Maar nu zou dat allemaal anders zijn: nu deed Ating het werk samen met zijn vader, net als Tjak vroeger. Hij zag met spanning uit naar het weerzien.

De aankomst van Tjak was toch nog onverwachts. Ating was met zijn vader in de dusun bezig, toen zijn broer met zijn

moeder, tante, opa en een hele drom neefjes en nichtjes uit de richting van hun huis kwam aanlopen. Het was vreemd om hem in een militair uniform te zien. Zijn vader en Tjak namen elkaar eens goed op. “Fijn om weer thuis te zijn”, zei Tjak. Zijn vader knikte instemmend. Verder zeiden ze niet zo veel. De anderen des te meer: ze bestookten Tjak met vragen en dorpsnieuwtsjes, met grapjes en plagerijen.

Ating had zich een beetje op de achtergrond gehouden, maar nu zag hij zijn kans schoon. “Heb je zin in kelapa muda, Tjak?” vroeg hij achteloos. Kelapa muda, een mengsel van het nat en het nog zachte vruchtvlees van jonge kokosnoten, was een lekkernij, en kelapa muda uit je eigen dusun was natuurlijk extra lekker. Toen Tjak knikte, greep hij zijn parang en liep met stevige pas naar een van de omringende pohon kelapa. “Hé Ating, wat doe je?” hoorde hij Tjak roepen, maar hij antwoordde niet. Hij bond zijn sarung met de parang om zijn middel, greep de ruwe stam met beide handen beet, zette zijn voet in de eerste inkeping en begon te klimmen.

Iedereen was opeens stil. Ating werd er wel even zenuwachtig van, maar het klimmen ging gemakkelijk. Op regelmatige afstanden waren er inkepingen in de stam gemaakt om de voeten in te zetten: je kon daardoor naar

boven lopen alsof je een ladder opliep. De brede bladerkroon van de palm kwam steeds dichterbij. Bovenin greep hij een van de sterke bladnerven en hees zichzelf in de kruin van de palm. Toen keek hij pas naar beneden. "Uitkijken!" riep hij naar een paar van zijn neefjes, die te dicht bij de palm stonden. Hij pakte zijn parang en zocht twee mooie jonge kelapa uit. De zon blikkerde op het lemmet, terwijl hij met enkele goedgemikte lange slagen de stelen doormidden sloeg. Terwijl de kelapa met een paar zware dreunen op de grond belandden, klonk er van de toeschouwers hahaaigeroep en applaus op. Ating slaakte een diepe zucht. Het was gelukt. Voorzichtig liet hij zich zakken, zocht houvast aan de stam en klom rustig naar beneden.

Zijn vader had intussen een kelapa uitgekozen en de bast eraf gehaald. Hij boorde er met de punt van zijn eigen parang een opening in en schonk het heldere vocht uit het binnenste in een grote mok. Vervolgens kliefde hij de kelapa, schraapte het zachte vruchtvlees van de jonge kokosnoot uit de harde schil en voegde het bij het kokosnat. Daarna reikte hij de mok aan Tjak aan. Ating keek toe hoe zijn broer de mok aanpakte en langzaam genietend een slok nam. Toen keek Tjak naar hem, naar zijn parang en naar de hoge kokospalm die hij had beklommen. Hij stak zijn duim op en

zei vriendschappelijk: "Djempol!" (Klasse!). Gek, Ating kreeg een brok in zijn keel.

Plotseling schrikt oom Ating. Zijn vrouw staat beneden bij de zoldertrap en roept hem voor het eten. Hij staat op en wil de parang weer terugleggen in zijn legerkist, maar dan bedenkt hij zich. Hij neemt hem mee naar beneden. “Wat wil je met dat oude ding?” vraagt zijn vrouw verbaasd. “Dat oude ding? Dat is mijn parang! Wat denk je ervan, als we die naast de schoorsteenmantel aan de muur hangen?” zegt oom Ating.

-o-o-o-o-o-o-o-

MOEILIJKE WOORDEN

Djempol = prima, klasse

Dusun = stuk bos, eigendom van een familie

Kelapa = kokos, klapper

Lemmet = gedeelte van een mes of steekwapen waarmee je snijdt

Muda = jong

Oom = aanspreekvorm voor oudere man

Parang = kapmes, machete

Patrouilletocht = verkenningstocht

Pohon = boom

Ransel = soldatenrugzak

Sarung = schede

Tjengkeh = kruidnagel

Tekst: Joop Metiarij. Tekeningen: Teun Sarkol.

Dit lespakket bestaat uit dit verhaal, achtergrondinformatie en een fotopresentatie.

Ze zijn te vinden op www.moluksevoetstappen.nl

**MOLUKSE
VOETSTAPPEN**